

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Beata Byszewska

Sędziowie: SA Beata Kozłowska (spr.)

SO del. Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska

Protokolant: sekr. sądowy Marta Puszkarska

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. K. i P. K. (1)

przeciwko (...) spółce akcyjnej (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 24 sierpnia 2016 r., sygn. akt I C 977/15

I. . zmienia zaskarżony wyrok:

- w punkcie drugim częściowo w ten sposób, że:

a) zasądza od (...) S.A. (...) w W. na rzecz P. K. (1) kwotę 30 000 zł (trzydzieści tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty oraz odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 60000 zł (sześćdziesiąt tysięcy złotych) za okres od dnia 2 lipca 2014r. do dnia 19 grudnia 2015r.,

b) zasądza od (...) S.A. (...) w W. na rzecz B. K. kwotę 30 000 zł (trzydzieści tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty oraz odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 80 . 000 zł (osiemdziesiąt tysięcy złotych) za okres od dnia 2 lipca 2014r. do dnia 19 grudnia 2015r.,

- w punkcie trzecim w ten sposób, że dokonuje stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu, ustalając, że powódka B. K. ponosi 34% kosztów procesu, powód P. K. (1) 25% kosztów procesu, a pozwany (...) S.A. (...) w W. 66% kosztów związanych z roszczeniami powódki B. K. i 75% kosztów związanych z roszczeniami powoda P. K. (1),

II. oddala apelację powodów w pozostałym zakresie,

III. . oddala apelację pozwanego,

IV. . znosi wzajemnie pomiędzy powodami a (...) S.A. (...) w W. koszty procesu w postępowaniu apelacyjnym,

V. . nakazuje pobrać od (...) S.A. (...) w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie 3000 zł (trzy tysiące złotych) tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych.

Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska Beata Byszewska Beata Kozłowska

Sygn. akt I ACa 2091/16

UZASADNIENIE

Powodowie B. K. i P. K. (1) domagali się zasądzenia od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. (...) następujących kwot:

- na rzecz B. K. kwoty 115 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 2 lipca 2014 r. do dnia zapłaty oraz kwoty 50 000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 2 lipca 2014 roku do dnia zapłaty,

- na rzecz małoletniego P. K. (1) kwoty 110 000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 2 lipca 2014 roku do dnia zapłaty oraz kwoty 30 000 zł tytułem odszkodowania za pogorszenie sytuacji życiowej wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 2 lipca 2014 roku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że ich roszczenia są związane ze śmiercią R. K. – męża B. K. i ojca P. K. (1). Roszczenia o odszkodowanie w związku z pogorszeniem się sytuacji życiowej powodowie uzasadnili faktem, iż zmarły prowadził własną działalność gospodarczą i w znacznym stopniu zajmował się domem i synem.

Pozwany (...) S.A. (...) w W. w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania. Pozwany przyznał, że wypłacił powodom należne według niego kwoty zadośćuczynienia, tj. 40 000 zł na rzecz B. K. oraz 35 000 zł na rzecz P. K. (1) i dalsze roszczenia powodów uznał za wygórowane. Natomiast roszczenie o odszkodowanie pozwany uznał za bezzasadne.

Wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie:

I. zasądził od (...) S.A. (...) w W. na rzecz B. K. kwotę 80 000 zł, a na rzecz P. K. (1) kwotę 75 000 zł, kwoty te z odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałej części oddalił powództwo;

III. rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania pozostawił referendarzowi sądowemu ustalając, że B. K. wygrała spór w 48%, a P. K. (1) wygrał spór w 53%.

Swe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i następujących ocenach prawnych:

Dnia 23 października 2010 r. w miejscowości P. doszło do wypadku komunikacyjnego, w którym uczestniczył R. K.. Na skutek obrażeń poniesionych w wypadku R. K. zmarł.

Pozwany jest ubezpieczycielem sprawcy wypadku. Powódka jest żoną R. K., a P. K. (1) jego synem.

Powodowie wystąpili do pozwanego z wezwaniem o wypłatę na ich rzecz zadośćuczynienia. Decyzją z dnia 2 lipca 2014 roku pozwany przyznał powodom zadośćuczynienie w wysokości 40 000 zł na rzecz B. K. oraz 35 000 zł na rzecz P. K. (1).

W dniu wypadku R. K. miał 32 lata. Od 10 lat pozostawał w związku małżeńskim z powódką B. K.. Miał jednego syna – powoda P. K. (1). R. K. miał dwa źródła dochodu. Z zawodu był cukiernikiem. Wykonywał również dodatkową działalność – zajmował się sprzedażą hurtową i detaliczną samochodów osobowych i furgonetek oraz konserwacją i naprawą samochodów. Jego dochód wynosił ok. 2 000 zł miesięcznie.

B. K. ma obecnie 37 lat. Przed zawarciem małżeństwa znała się z R. K. 13 lat. Mąż był najważniejszą osobą w jej życiu. Byli dobrym małżeństwem. Cały wolny czas spędzali razem – na wakacje wspólnie wyjeżdżali pod namiot, a po pracy często chodzili na spacer, jeździli nad jezioro, oglądali mecze syna. Wspólnie wykonywali obowiązki domowe, takie jak sprzątanie czy gotowanie. R. K. przed śmiercią wyremontował dom. Powódka pomagała mężowi w prowadzeniu działalności gospodarczej. Planowali rozwój działalności i założenie komisum samochodowego. Mąż zawsze bardzo ją wspierał, w szczególności wtedy, kiedy chorowała na raka. Powódka nie mogła długo pogodzić się z chorobą, ale mąż zawsze był przy niej. Kiedy leżała w szpitalu odwiedzał ją kilka razy w tygodniu. Po kilku latach choroby nowotworowej stwierdzono wyleczenie powódki, ale pozostały powikłania, w tym osłabienie układu odpornościowego powódki. Powódka dowiedziawszy się telefonicznie o wypadku, pojechała na miejsce zdarzenia i jechała za karetką do szpitala. Czekając na informację o zdrowiu męża, lekarz polecił jej poczekać w domu. Tam telefonicznie dowiedziała się o śmierci męża. Powódka bardzo przeżyła jego śmierć. Musiała wziąć w pracy urlop, zażywała środki nasenne, żeby móc zasnąć. Odbiła jedną wizytę u psychologa. Powódka ze względu na wykształcenie medyczne i świadomość, jak radzić sobie w sytuacji depresji nie szukała dalszej pomocy u specjalistów i nie wymagała specjalistycznego leczenia. Pod wpływem stresu zaczęła chorować i pojawiły się problemy zdrowotne, między innymi choroba autoimmunologiczna – toczeń układowy, z którą powódka cały czas się zmagają. Powódka w ciągu roku kilka razy przebywała w szpitalu. Po wypadku, przy organizacji pogrzebu i obowiązkach domowych powódce pomagała rodzina. Pomimo upływu czasu powódka przeżywa śmierć męża. W rodzinie rozmawia o mężu i wspomina go. Często tym wspomnieniom towarzyszy płacz. Powódka obawia się o swoje dalsze życie i o to, że choroba uniemożliwi jej wychowanie syna. Powódka nigdy nie pogodzi się ze śmiercią męża i nie wie, czy kiedykolwiek zdoła się związać z inną osobą.

Powód P. K. (1) ma obecnie 15 lat. W chwili śmierci ojca miał 9 lat. Powód na wieść o tym płakał. Przez jakiś czas był zamknięty w sobie. Był bardzo związany z ojcem, który spędzał z nim dużo czasu. Ich wspólnym zainteresowaniem była piłka nożna. Tata często jeździł z synem na treningi i mecze. R. K. uczył syna pływać i jeździł razem z nim na motorze. Pomagał synowi w odrabianiu lekcji. P. K. (1) brakuje ojca i nigdy nie pogodzi się z jego śmiercią. Odbił dwie wizyty w poradni psychologicznej.

Aktualnie powódka pracuje jako pielęgniarka i z tego tytułu osiąga dochód w wysokości ok. 1700 zł oraz razem z synem otrzymuje rentę w łącznej wysokości ok. 1100 zł, więc miesięczny dochód rodziny wynosi ok. 2 800 zł.

Dokonując ustaleń faktycznych w tym zakresie Sąd Okręgowy oparł się przede wszystkim na przedstawionych w toku postępowania dokumentach. Sąd w znacznej mierze oparł się także na zeznaniach B. K., które uznał za wiarygodne w całości, w szczególności odnośnie przeżyć powodów w związku ze śmiercią R. K., a także wpływu tego zdarzenia na ich życie.

Zasada odpowiedzialności za przedmiotowy wypadek drogowy również nie była przez stronę pozwaną kwestionowana. Pozwany kwestionował natomiast wysokość roszczenia powodów o zadośćuczynienie oraz zasadność i wysokość roszczenia powodów o odszkodowanie.

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części roszczenia o zadośćuczynienie wywodzonego z treści art. 446 § 4 k.c. Wskazał, że krzywda kompensowana na podstawie tego przepisu to szkoda niemajątkowa wywołana przez śmierć najbliższej osoby, polegająca na fizycznych dolegliwościach i psychicznych cierpieniach bezpośrednio związanych ze stanem zdrowia, ale też z jego dalszymi następstwami w postaci odczuwanego dyskomfortu, poczuciu osamotnienia, żałoby po śmierci osoby najbliższej. Biorąc pod uwagę stan faktyczny sprawy oraz relacje rodzinne łączące powodów ze zmarłym należy uznać, że R. K. był dla powodów osobą najbliższą. Łącząca ich silna więź została gwałtownie zerwana, co spowodowało ból i cierpienie powodów.

Sąd Okręgowy wskazał, że niewątpliwie krzywdę doznaną w wyniku śmierci osoby bliskiej bardzo trudno ocenić i wyrazić w formie pieniężnej. Każdy przypadek winien być traktowany indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy. Należy przy tym zaznaczyć, że zadośćuczynienie określone w art. 446 § 4 k.c. jest odzwierciedleniem w formie pieniężnej rozmiaru krzywdy, która nie zależy od statusu materialnego pokrzywdzonego. Rolą zadośćuczynienia jest złagodzenie doznanej krzywdy poprzez wypłacenie nie nadmiernej, lecz odpowiedniej sumy, w stosunku do nasilonych cierpień.

Na wysokość przyznanego świadczenia wpływ ma stopień zażyłości uprawnionego i zmarłego, ich relacje rodzinne, pozostawanie we wspólnym gospodarstwie domowym. Dodatkowo należy mieć na uwadze wiek, stan zdrowia i możliwości życiowe uprawnionego, a także wpływ śmierci bliskiej osoby na jego dotychczasowe życie, rozmiar cierpień fizycznych i psychicznych, stopień ich nasilenia oraz czas adaptacji do nowej sytuacji.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że doświadczenie życiowe pokazuje, że nagła śmierć najbliższej osoby – męża, ojca jest zazwyczaj jednym z najtragiczniejszych wydarzeń w życiu człowieka. Takim wydarzeniem była też dla powodów B. i P. K. (1) śmierć R. K., którego bardzo kochali. Krzywda powodów jest tym bardziej większa, że R. K. był osobą zdrową, młodą, mającą przed sobą jeszcze wiele lat życia. Rodzina miała wspólne plany na przyszłość, które zostały zniweczone przez tragiczną, nagłą śmierć.

Dla powódki B. K. zmarły był ukochanym mężem i źródłem oparcia. Znali się większą część życia i cały wolny czas spędzali razem. Powódka pomimo wykonywania pracy, pomagała także mężowi w pracy dodatkowej. Mąż bardzo wspierał powódkę podczas choroby, a w codziennym życiu wykonywał razem z nią obowiązki domowe. Byli bardzo zgodnym małżeństwem. Śmierć R. K. wywołała u powódki załamanie i stres. Do dnia dzisiejszego, chociaż od wypadku upłynęło 6 lat, nie może ona pogodzić się ze śmiercią męża. Nie związała się z inną osobą. Swoją uwagę skupia na wychowywaniu syna, chociaż ze względu na stan zdrowia, obawia się o jego przyszłość.

Natomiast P. K. (1) na skutek wypadku utracił kochającego ojca, który dzielił z nim wspólne pasje – piłkę nożną i motocykle. W chwili wypadku miał tylko 9 lat i bardzo przeżywał tę stratę. Zawsze miał dobre relacje z ojcem. Istotne jest, że powód utracił ojca kiedy był dzieckiem, kiedy zaczynał dorastać. Istniejąca pomiędzy nimi więź została zerwana bardzo gwałtownie. Okres dorastania bez ojca musiał być dla dziecka w takim wieku szczególnie dotkliwy. Powód ma teraz 15 lat i nie pogodził się ze stratą i być może nigdy się nie oswoi z tą sytuacją.

Pomimo, że powodowie właściwie nie korzystali ze specjalistycznej pomocy, widoczne jest, że bardzo przeżyli i nadal przeżywają śmierć R. K. i nie mogą się z nią pogodzić.

Z powyższych przyczyn Sąd Okręgowy uznał, że w sytuacji powodów zadośćuczynienie powinno wynosić po 115 000 zł, gdyż nie sposób jest różnicować ich straty. Uwzględniając kwoty wypłacone przez ubezpieczyciela B. K. należne jest 80 000 zł, a P. K. (1) 75 000 zł.

Odnosząc się do roszczenia o odszkodowanie za pogorszenie sytuacji życiowej powodów Sąd Okręgowy wskazał, że podstawą tego żądania jest art. 446 § 3 k.c. Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej obejmuje niekorzystne zmiany bezpośrednio w sytuacji materialnej najbliższych członków rodziny zmarłego, jak też zmiany w sferze dóbr niematerialnych, które wpływają na ich sytuację materialną.

Osoby występujące z żądaniem o odszkodowanie winny wykazać szkodę majątkową, która powoduje znaczne pogorszenie się ich sytuacji życiowej. Ocena zasadności roszczenia powinna być dokonana poprzez porównanie stanu majątkowego sprzed śmierci bezpośrednio poszkodowanego z hipotetycznym stanem, który występowałby aktualnie, gdyby zmarły nadal żył. Powódka wskazała, iż przed śmiercią męża dochody wynosiły mniej więcej 2 000 zł miesięcznie. Zatem łączny dochód rodziny wynosił ok. 3 700 zł, więc na każdego członka rodziny przypadało ok. 1 230 złotych. Gdyby mąż powódki żył, można przypuszczać, że dochód ten byłby podobny. Natomiast aktualny dochód rodziny, czyli dochód powódki z pracy zarobkowej oraz renta wynosi ok 3 100 zł miesięcznie, ale rozkłada się on na 2 osoby, zatem dochód na 1 osobę wynosi 1 550 zł. W związku z tym w sensie materialnym pogorszenie sytuacji życiowej

nie nastąpiło. Pomimo tego, że śmierć męża niekorzystnie wpłynęła na zdrowie powódki, choroba będąca skutkiem zwiększonego stresu powódki nie uniemożliwia jej pracy. W dalszym ciągu pracuje i wychowuje syna. Nie wystąpiły więc przesłanki pozwalające na przyznanie powodowi odszkodowania z tego tytułu.

Odsetki zasądzone zostały od dnia 20 grudnia 2015 roku. Pozwana odebrała pozew dnia 19 listopada 2015 r., zatem ten dzień Sąd Okręgowy uznał za dzień zgłoszenia szkody. Konieczne było uwzględnienie 30 – dniowego terminu na spełnienie świadczenia przez ubezpieczyciela, wymaganego przez ustawę o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Zgłoszenie szkody przez powodów przed wszczęciem postępowania sądowego nie zostało udowodnione.

Stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. i art. 100 k.p.c. Sąd ustalił, że B. K. wygrała spór w 48 %, a P. K. (1) w 53 %. Stosownie do art. 108 § 1 k.p.c. szczegółowe wyliczenie kosztów postępowania Sąd pozostawił referendarzowi sądowemu.

Od powyższego wyroku apelację wniosły obie strony.

Pozwany zaskarżył wyrok w części, tj. w punkcie I co do kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia na rzecz B. K., co do kwoty 20.000 zł zadośćuczynienia na rzecz P. K. (1), wszystkie te kwoty z odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty oraz w punkcie III w zakresie zasądzonych kosztów postępowania.

Skarżący zarzucił:

1. naruszenia przepisów prawa procesowego, tj.:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zebranego w niniejszej sprawie materiału dowodowego, w tym w szczególności dowodu z zeznań powódki B. K., co doprowadziło do ustalenia rozmiaru krzywdy doznanej przez powodów w następstwie śmierci R. K. na poziomie nieadekwatnym do okoliczności niniejszej sprawy, co z kolei znalazło przełożenie w zasądzeniu na rzecz powodów wygórowanej kwoty zadośćuczynienia,

b) art. 232 k.p.c. w zw. z art. 316 k.p.c. poprzez nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłego psychologa na okoliczność określenia rozmiaru krzywdy poniesionej przez powodów, pomimo tego, że okoliczności niniejszej sprawy wskazywały na to, że dla zasadności wytoczonego powództwa w zakresie przyznania zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej przeprowadzenie tego dowodu było konieczne,

2. naruszenia przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 448 k.c. poprzez dokonanie błędnej wykładni tego przepisu i znaczenia zawartego w nim zwrotu „odpowiednia suma”, co doprowadziło do zasądzenia na rzecz powodów rażąco wygórowanego zadośćuczynienia za doznaną krzywdę,

b) art. 481 k.c. i art. 817 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że pozwany pozostawał w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia na rzecz powódki od dnia 20 grudnia 2015 r., podczas gdy wysokość przyznanych powodowi świadczeń ustalona została na dzień zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie co oznacza, że pozwany pozostaje w zwłoce od dnia, w którym wydano rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie.

Mając na uwadze powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w części, tj. co do kwoty 20.000 zł na rzecz powódki B. K., co do kwoty 20.000 zł na rzecz powoda P. K. (1), a także zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej kosztów postępowania odwoławczego, ewentualnie uchylenie orzeczenia i przekazanie niniejszej sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z pozostawieniem temu Sądowi orzeczenia o kosztach procesu z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Powodowie zaskarżyli wyrok w części, tj. w zakresie:

I. oddalającym powództwo (punkt II wyroku), w tym:

1. oddalającym powództwo w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonej w punkcie I wyroku kwoty 80.000 zł na rzecz powódki B. K. za okres od dnia 2 lipca 2014 do dnia 19 grudnia 2015r.;
2. oddalającym powództwo w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonej w punkcie I wyroku kwoty 75.000 zł na rzecz powoda P. K. (1) za okres od dnia 2 lipca 2014 do dnia 19 grudnia 2015r.;
3. oddalającym powództwo w zakresie zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę na rzecz powódki B. K. ponad kwotę 80.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 2 lipca 2014r. do dnia zapłaty,
4. oddalającym powództwo w zakresie odszkodowania z powodu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej w wys. 50.000 zł na rzecz powódki B. K. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od następnego dnia po upływie 14 dni od doręczenia pozwu do dnia zapłaty.
5. oddalającym powództwo w zakresie zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę na rzecz powoda P. K. (1) ponad kwotę 75.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 2 lipca 2014r. do dnia zapłaty,
6. oddalającym powództwo w zakresie odszkodowania z powodu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej w wys. 30.000 zł na rzecz powoda P. K. (1) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od następnego dnia po upływie 14 dni od doręczenia pozwu do dnia zapłaty.

II. orzeczenia o kosztach procesu (pkt. III wyroku).

Skarżący zarzucili:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, tj.:

- art. 446 § 4 k.c. poprzez nietrafne uznanie, że zadośćuczynienie pieniężne za krzywdę powstałą wskutek śmierci osoby najbliższej - męża i ojca - określone przez Sąd Okręgowy na kwotę po 115.000 zł na rzecz każdego z powodów stanowi kwotę odpowiednią w rozumieniu powołanego przepisu i w konsekwencji oddalenie powództwa w zakresie zadośćuczynienia pieniężnego ponad kwotę 80.000 zł w stosunku do powódki B. K. i ponad kwotę 75.000 zł w stosunku do powoda małoletniego P. K. (1), pomimo iż z ustaleń dokonanych przez Sąd wynika, iż kwoty te nie spełniają kryterium odpowiedniości, analiza przesłanek miarkowania szkody w przedmiotowej sprawie w tym szczególnie silne i bliskie relacje ze zmarłym, układ stosunków rodzinnych, jak i okoliczności wypadku oraz diametralna zmiana sytuacji życiowej powodów po stracie osoby dla nich najbliższej i prawidłowa ocena rozmiaru ich krzywdy uzasadniają uwzględnienie roszczenia z tytułu zadośćuczynienia w żądanej wysokości,

- art. 446 § 3 k.c. poprzez uznanie, że przesłanką przyznania odszkodowania jest pogorszenie sytuacji życiowej w sensie wyłącznie materialnym i oddalenie w całości powództwa w tym zakresie po śmierci R. K. w kwocie 50.000 zł na rzecz powódki B. K. i w kwocie 30.000 zł na rzecz powoda P. K. (1) podczas gdy prawidłowa wykładnia normy wskazuje, że roszczenie to ma na celu kompensację pogorszenia sytuacji życiowej i wykracza poza aspekty pogorszenia wyłącznie materialnego, a właściwa ocena materiału dowodowego prowadzi do konstatacji, że pogorszenie takie bezspornie nastąpiło - zarówno w aspekcie materialnym, jak i pozaekonomicznym, zaś przesłanki pozaekonomiczne nie zostały wzięte pod uwagę przez Sąd I instancji;

- art. 481 § 1 w zw. z art. 817 § 1 k.c. oraz 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych polegające na niewłaściwym określeniu początkowego terminu odsetek ustawowych za opóźnienie od kwot zasądzonych z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego (od dnia 20 grudnia 2015r.), podczas gdy odsetki należą się od dnia, w którym świadczenie powinno być zapłacone po wezwaniu dłużnika do wykonania zobowiązania (art. 455 k.c.) w terminach określonych w art. 14 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, tj. od dnia 2 lipca

2014r., przy uwzględnieniu obowiązku i kompetencji ubezpieczyciela w zakresie dokonania oceny szkody we własnym postępowaniu likwidacyjnym;

II. naruszenie przepisów prawa procesowego, a to:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na braku wszechstronnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, które prowadziło do przyjęcia, że nie nastąpiło pogorszenie sytuacji życiowej powodów wskutek śmierci męża i ojca i w konsekwencji do błędnej wykładni i niezastosowania art. 446 § 3 k.c.; podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że zostały spełnione przesłanki pozwalające na uwzględnienie roszczeń odszkodowawczych powodów, ponieważ po śmierci R. K. doszło do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej powodów zarówno w aspekcie finansowym jak i egzystencjalnym;

- art. 227 w zw. z art. 217 §1 k.p.c. i art. 236 k.p.c. poprzez pominięcie zawartego w pozwie wniosku dowodowego powodów o zobowiązanie pozwanego do dostarczenia na rozprawę w celach dowodowych akt szkodowych o numerach (...) i (...), które to uchybienie miało istotny wpływ na przebieg postępowania, ponieważ z powodu nieprzeprowadzenia tego dowodu Sąd uznał, że zgłoszenie szkody przez powodów przed wszczęciem postępowania sądowego nie zostało udowodnione, co miało znaczenie przy ustalaniu początkowego terminu odsetek ustawowych od kwot zasądzonych z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego; natomiast w aktach szkodowych znajduje się pismo z dnia 27 maja 2014r., którym strona pozwana została zawiadomiona o zajściu zdarzenia szkodowego i wezwana do zapłaty zadośćuczynienia pieniężnego i z tego względu zasadne jest dochodzenie odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od dnia wydania decyzji uwzględniającej jedynie częściowo dochodzone świadczenie,

- art. 227 w zw. z art. 217 §1 k.p.c. i art. 278 k.p.c. poprzez oddalenie zawartego w pozwie wniosku dowodowego o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego psychologa na okoliczność więzi powodów ze zmarłym, negatywnych następstw śmierci R. K. w zakresie emocji i psychiki powodów, rozmiaru krzywdy, jakiej doznali w wyniku śmierci męża i ojca podczas gdy okoliczności sporne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, które miały być przedmiotem tego dowodu nie zostały dostatecznie wyjaśnione, co skutkowało częściowym oddaleniem powództwa.

Skarżący wnieśli o:

1) zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powódki B. K. odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 80.000 zł za okres od dnia 02.07.2014r. do dnia 19.12.2015r., dalszej kwoty 35.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 02.07.2014r. do dnia zapłaty oraz kwoty 50.000 zł tytułem odszkodowania z powodu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 02.07.2014r. do dnia zapłaty,

2) zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda P. K. (1) odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 75.000 zł za okres od dnia 2 lipca 2014r. do dnia 19 grudnia 2015r., dalszej kwoty 35.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 lipca 2014r. do dnia zapłaty oraz kwoty 30.000 zł tytułem odszkodowania z powodu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 lipca 2014r. do dnia zapłaty.

Powodowie wnieśli też o zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej kosztów postępowania za pierwszą instancję stosownie do wyników sprawy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Obie apelacje w zakresie odnoszącym się do ustalonej przez Sąd Okręgowy wysokości zadośćuczynienia, nie zasługują na uwzględnienie.

Powodowie, kwestionując rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego oddalającego częściowo ich roszczenie o zadośćuczynienie, zarzucili naruszenie art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. i art. 278 k.p.c. poprzez oddal R. K.,

negatywnych następstw śmierci R. K. w zakresie emocji i psychiki powodów, rozmiaru krzywdy, gdy okoliczności sporne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, które miały być przedmiotem tego dowodu, nie zostały dostatecznie wyjaśnione, co skutkowało częściowym oddaleniem powództwa.

Rację mają powodowie wskazując, że taki wniosek został zgłoszony już w pozwie i dowód ten nie został przeprowadzony. Bezspornym jest, że powodowie po śmierci R. K. nie korzystali w szerszym zakresie z pomocy medycznej, zatem opinia biegłego mogłaby być sporządzona w istocie w oparciu o zeznania powódki. Należy jednak wskazać, że Sąd Okręgowy przede wszystkim w oparciu o przesłuchanie powódki poczynił ustalenia co do zakresu krzywdy powodów doznanej na skutek śmierci R. K.. Powodowie nie wskazali, które z tych ustaleń są wadliwe. Co więcej, powodowie nie wykazali, jakie okoliczności poza te już ustalone przez Sąd Okręgowy, miałyby być wykazane dowodem z opinii biegłego. Tymczasem Sąd Okręgowy ustalił, że powodów i R. K. łączyła silna więź, która została gwałtownie zerwana, co spowodowało ból i cierpienie powodów. Śmierć R. K. wywołała u powódki załamanie i stres. Ustalił, że chociaż od wypadku upłynęło 6 lat, powódka nie może pogodzić się ze śmiercią męża. Natomiast P. K. (1) ma obecnie 15 lat i nie pogodził się ze stratą i być może nigdy się z nią oswoi.

Sąd Okręgowy uznał, że okoliczności te świadczą o znacznym zakresie krzywdy doznanej przez powodów. Zatem okoliczności istotne dla oceny roszczeń powodów o zadośćuczynienie zostały zgodne z twierdzeniami powodów.

Również pozwany w swej apelacji zakwestionował nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłego psychologa. Odnosząc się do tego zarzutu wskazał po pierwsze należy, że pozwany w niniejszym postępowaniu o przeprowadzenie tego dowodu nie wnioskował, nie zgłosił również zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. wobec oddalenia wniosku powodów, zatem na obecnym etapie postępowania nie może kwestionować oddalenia wniosku dowodowego strony przeciwnej. Podniósł co prawda wskazał w swej apelacji na naruszenie art. 232 k.p.c., ale nie wskazał, naruszenia której części tego przepisu upatruje. Jeśli intencją pozwanego było wykazanie, że Sąd Okręgowy winien był dowód z opinii biegłego przeprowadzić z urzędu, to tak odczytywany zarzut apelacji jest również chybiony. Zdaniem Sądu Apelacyjnego pozwany nie wykazał, by zachodziły w niniejszej sprawie takie okoliczności, które obligowałyby Sąd Okręgowy do przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego psychologa z urzędu. Ustalenie zakresu krzywdy po śmierci osoby bliskiej nie wymaga wiadomości specjalnych.

Również zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. jest chybiony. Pozwany w istocie nie wskazał żadnych argumentów, które pozwalałyby stwierdzić, że uznając dowód z przesłuchania powódki B. K. za wiarygodny Sąd Okręgowy wykroczył poza granice swobodnej oceny dowodów określone tym przepisem.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i Sąd Apelacyjny przyjmuje te ustalenia za własne.

Inną natomiast kwestią jest to czy kwoty zadośćuczynienia ustalone przez Sąd Okręgowy są stosowne do ustalonego zakresu krzywdy powodów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego na gruncie ustaleń faktycznych poczynionych w niniejszej sprawie nie można zgodzić się z pozwanym, że kwoty zadośćuczynienia ustalone na kwoty po 115 000 zł są zawyżone, ani z twierdzeniami powodów, że są zbyt niskie.

Jeśli chodzi o zakres tej krzywdy i wysokość zadośćuczynień, to należało je ustalić na podstawie oceny samego nasilenia oraz negatywnych skutków cierpienia, które powodowie odczuwali w wyniku utraty ojca i męża, czasu utrzymywania się tego stanu, jego skutków dla zdrowia oraz aktywności życiowej powodów (wyrok Sądu Najwyższego z dnia maja 1998 r., II CKN 756/97). Wskazane kryteria zostały trafnie zastosowane przez Sąd Okręgowy, który w uzasadnieniu wyroku dokładnie opisał negatywne skutki, które w życiu powodów spowodowało cierpienie, wywołane przez nagłą śmierć R. K., będącego mężem powódki i ojcem powoda. Prawidłowo Sąd Okręgowy wskazał, że ból, który powodowie odczuwali po śmierci ojca powoda a męża powódki, był intensywny. Odczuwanie przez powodów dużego poziomu cierpienia zostało potwierdzone w dowodach zebranych w tej sprawie, w tym zwłaszcza w złożonych w tej sprawie zeznaniach B. K.. Trafnie wskazał Sąd Okręgowy, że krzywda powodów nie może zostać wymierzona

kwotowo, podlega jednak obiektywizacji oraz kompensacie przez odpowiednie zadośćuczynienia, ustalenie wysokości których należało do kompetencji Sądu Okręgowego. Trzeba pamiętać, że instancyjna korekta zaskarżonego wyroku byłaby uzasadniona wyłącznie wtedy, gdyby przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, które były istotne dla ustalenia wymiaru świadczenia należnego powodom, Sąd Okręgowy rażąco naruszył art. 446 § 4 k.c. Nie dopatrując się więc naruszenia powołanego przepisu na tle okoliczności rozpoznanej sprawy, Sąd Apelacyjny nie miał podstaw faktycznych i prawnych do uwzględnienia apelacji stron w części dotyczącej kwot zadośćuczynienia należności głównych zasądzonych na rzecz obydwójga powodów.

Niezasadny był zarzut naruszenia art. 448 k.c. podniesiony w apelacji pozwanego ubezpieczyciela. Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie tego przepisu nie stosował. Podstawą roszczenia o zadośćuczynienia był art. 446 § 4 k.c.

Częściowo zasadna okazała się natomiast apelacja powodów w zakresie odnoszącym się do ustalenia daty początkowej, od której winny być zasądzone na ich rzecz odsetki za opóźnienie od należnych im kwot zadośćuczynienia.

Powodowie zarzucili w apelacji naruszenie art. 227 w zw. z art. 217 §1 k.p.c. i art. 236 k.p.c. poprzez pominięcie zawartego w pozwie wniosku dowodowego powodów o zobowiązanie pozwanego do dostarczenia na rozprawę w celach dowodowych akt szkodowych o numerach (...) i (...) i wskazali, że z powodu nieprzeprowadzenia tego dowodu Sąd uznał, że zgłoszenie szkody przez powodów przed wszczęciem postępowania sądowego nie zostało udowodnione. Co do zasady racje mają powodowie, że Sąd Okręgowy nie uczynił zadość temu wnioskowi, który został zgłoszony już w pozwie. Przeprowadzenie tego dowodu pozwoliłoby na ustalenie, jakiego rodzaju roszczenia i w jakiej wysokości były żądane przez powodów jeszcze przed zawiśnięciem sporu. Powodowie swe roszczenia zgłosili pozwanemu w piśmie z dnia 27 maja 2014 r. Pozwany ubezpieczyciel złożył to pismo na żądanie Sądu Apelacyjnego. Z jego treści wynika, że powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 150 000 zł zadośćuczynienia na rzecz B. K. i kwoty 100 000 zł zadośćuczynienia na rzecz P. K. (1). Ubezpieczyciel wypłacił powodce B. K. jedynie kwotę 35 000 zł, zatem wypłacając zbyt niskie zadośćuczynienie pozostawał w zwłoce z zapłatą pozostałej kwoty żądanego i zadośćuczynienia należnego powodce, tj. kwoty 80 000 zł.

Należy podzielić stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2010 r., I CSK 243/10, że w zależności od okoliczności związanych z powstaniem i nasileniem się krzywdy po stronie uprawnionego, obowiązek zapłaty zadośćuczynienia w określonej jego części może stać się wymagalny przed wydaniem wyroku. W tym zakresie odsetki mogą więc zostać zasądzone za okres poprzedzający wyrokowanie. Zdaniem Sądu Apelacyjnego kwoty ustalone przez Sąd Okręgowy jako kwoty stosownego i należnego powodom zadośćuczynienia, były kwotami właściwymi nie tylko na dzień wyrokowania, ale również na dzień wezwania pozwanego do zapłaty. Odmiennego wniosku nie uzasadnia zmiana siły nabywczej pieniądza, która nastąpiła do daty wyrokowania, która w tym okresie nie była istotna. W niniejszej sprawie brak jest też okoliczności, które mogłyby świadczyć o tym, że zakres krzywdy odczuwanej przez powodów uległ zwiększeniu po wezwaniu pozwanego do zapłaty, a tym samym, by Sąd Okręgowy ustalając kwoty zadośćuczynienia uwzględniał również okoliczności zaistniałe po tym wezwaniu.

Pozwany ubezpieczyciel podniósł co prawda w swej apelacji zarzut naruszenia art. 481 k.c., ale zarzut ten należy odczytywać łącznie z zakresem zaskarżenia. Pozwany zaskarżył wyrok jedynie w zakresie zasądzenia na rzecz każdego z powodów kwot po 20 000 zł zadośćuczynienia, kwestionując zasądzenie tych kwot z odsetkami od dnia 20 grudnia 2015 r. Pozwany nie zaskarżył zasądzenia odsetek naliczonych od tej części roszczeń powodów, które zostały uwzględniane przez Sąd Okręgowy, a nie zostały objęte apelacją pozwanego, na co wyraźnie wskazuje zarówno określona w apelacji wartość przedmiotu zaskarżenia, zakres zaskarżenia wskazany w części wstępnej apelacji oraz wnioski apelacji. Z przyczyn już wyżej wskazanych zarzut ten uznać należy za niezasadny.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od pozwanego na rzecz powodki odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 80.000 zł za okres od dnia 2 lipca 2014 r. do dnia 19 grudnia 2015 r.

Powód P. K. (1) wezwał ubezpieczyciela do zapłaty kwoty 100 000 zł zadośćuczynienia. Ubezpieczyciel wypłacił mu kwotę 40 000 zł, zatem o zwłoce pozwanego ubezpieczyciela można mówić w okresie od 2 lipca 2014 r. jedynie co

do kwoty 60 000 zł. Z tego powodu Sąd Apelacyjny w oparciu art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od pozwanego na rzecz powoda odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 60.000 zł za okres od dnia 2 lipca 2014r. do dnia 19 grudnia 2015r.

Dalej idące żądanie powodów zasądzenia odsetek nie zasługiwały na uwzględnienie, bowiem powodowie nie wykazali, by w tym zakresie pozwany ubezpieczyciel pozostawał w zwłoce.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego częściowo uzasadniona była apelacja powodów również w zakresie odnoszącym się do oddalenia ich roszczeń o odszkodowanie za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej.

Powodowie w ramach zarzutów naruszenia prawa procesowego wskazali na naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na braku wszechstronnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, które prowadziło do przyjęcia, że nie nastąpiło pogorszenie sytuacji życiowej powodów wskutek śmierci męża i ojca, i w konsekwencji, do błędnej wykładni i niezastosowania art. 446 § 3 k.c. Zdaniem powodów zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że zostały spełnione przesłanki pozwalające na uwzględnienie roszczeń odszkodowawczych powodów, ponieważ po śmierci R. K. doszło do znacznego pogorszenia sytuacji życiowej powodów, zarówno w aspekcie finansowym jak i egzystencjalnym.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego zarzut ten jest częściowo zasadny. Sąd Okręgowy oceniając roszczenia powodów ograniczył się do stricte matematycznego obliczenia dochodów, jakimi rodzina dysponowała przez śmiercią R. K., i porównania ich z dochodami, jakimi dysponują powodowie po jego śmierci.

Takie matematyczne zestawienie ma oczywiście istotne znaczenie dla oceny czy nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powodów, ale nie można na nim poprzestać.

Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej, o którym mowa w art. 446 § 3 k.c. polega bowiem nie tylko na zmianie na gorsze sytuacji materialnej, ale także na utracie rzeczywistej możliwości uzyskania stabilnych warunków życiowych oraz ich realnego polepszenia. Odszkodowanie należne na podstawie art. 446 § 3 k.c. nie jest odszkodowaniem pełnym w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., lecz z woli ustawodawcy „stosownym”, tj. takim, które ułatwi przystosowanie się uprawnionemu do zmienionej sytuacji życiowej. Ze swej natury jest to kompensacja o charakterze ryczałtowym.

Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej może przejawiać się w utracie wsparcia i pomocy w różnych sytuacjach życiowych, a zwłaszcza w utracie szansy na pomoc w przyszłości, gdy byłaby szczególnie pożądana (por. wyrok SN z dnia 13 maja 1969 r., II CR 128/69). W doktrynie i orzecznictwie wskazuje się, że takie pogorszenie, następuje np. w przypadku utraty małżonka bądź ojca przez małoletnie dzieci.

W polskim społeczeństwie pomoc ze strony rodziny (nie tylko finansowa) odgrywa bardzo istotną rolę. W wyroku z 16 grudnia 1986 r., IV CR 442/86 Sąd Najwyższy podkreślił, że rodzice przyczyniają się do zaspokajania potrzeb dzieci nie tylko stricte finansowo, ale również poprzez osobiste starania. W wyroku tym Sąd Najwyższy uznał spowodowanie śmierci rodziców i pozbawienie możliwości wychowania w rodzinie za istotne pogorszenie sytuacji życiowej dzieci. Małoletni P. K. (1) takiego wsparcia ze strony ojca został pozbawiony, a w chwili śmierci ojca miał tylko 9 lat. Powód nie uzyska wsparcia ze strony ojca w okresie dojrzewania, w okresie wchodzenia w dorosłe życie, jak i już w dorosłym życiu. Mając na uwadze te ekonomicznie trudne do oszacowania konsekwencje śmierci ojca, zdaniem Sądu Apelacyjnego, uznać należy, że kwota odszkodowania żądana przez powoda, tj. kwota 30 000 zł, nie jest nadmierna. Ojciec powoda w chwili śmierci był jeszcze stosunkowo młodym mężczyzną, mającym plany rozwoju swej działalności gospodarczej. Był osobą zaangażowaną w sprawy rodziny, zatem uprawniony jest wniosek, że wspierałby syna nie tylko stricte finansowo, ale również przez osobiste starania aż do osiągnięcia samodzielności syna.

Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej polegać może na utracie możliwości uzyskania pomocy przy prowadzeniu gospodarstwa domowego, wychowaniu dzieci itp. Taka sytuacja zaszła w przypadku powódki B. K.. Trzeba zwrócić uwagę, że powódka ma poważne problemy ze zdrowiem od szeregu lat. Mąż był dla niej dużym wsparciem, nie tylko w chorobie, ale i obowiązkach rodzinnych. Z zeznań powódki wynika, że R. K. odwiedzał ją podczas jej pobyków w

szpitalu, angażował się w prace domowe, remonty domu, wychowanie syna. Wspierał syna w jego pasjach, woził na treningi, mecze piłkarskie. Na skutek nagłej śmierci R. K. powódka została tego wsparcia pozbawiona. Powódka ma poważne problemy ze zdrowiem. Z dokumentacji przedstawionej przez powódkę wynika, że od 2006 r. każdego roku jest kilkakrotnie hospitalizowana. W trakcie przesłuchania w charakterze strony powódka wskazała, że wcześniej synem zajmował się mąż, a po jego śmierci podczas pobytów powódki w szpitalu synem zajmuje się rodzina. Powódka ma stwierdzony umiarkowany stopień niepełnosprawności, winna pracować w warunkach chronionych, czuje się jednak odpowiedzialna za syna, więc pracuje jako pielęgniarka.

Z tego powodu Sąd Apelacyjny uznał, że również w przypadku powódki B. K. na skutek śmierci męża R. K. nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej. Biorąc jednak pod uwagę, że w wymiarze stricte finansowym nie nastąpiła istotna zmiana, na co zwrócił uwagę Sąd Okręgowy, za stosowną kwotę odszkodowania należy uznać kwotę 30 000 zł. Dlatego też w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punkcie drugim częściowo również w ten sposób, że zasądził od (...) S.A. (...) w W. na rzecz każdego z powodów: P. K. (1) B. K. kwoty po 30 000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 20 grudnia 2015 r. do dnia zapłaty.

Wyżej opisane zmiany rozstrzygnięć w przedmiocie roszczeń głównych skutkowały również koniecznością korekty rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu. Roszczenia powoda P. K. (2) zostały bowiem uwzględnione w 75%, zatem winien on ponieść jedynie 25% kosztów, a pozwany 75%. Powódka B. K. wygrała w 66%, zatem winna ponieść jedynie 34 % kosztów procesu a pozwany 66% tych kosztów. Z tych powodów Sąd Apelacyjny zmienił również zaskarżony wyrok w punkcie trzecim w ten sposób, że dokonał stosunkowego rozdzielania kosztów procesu, ustalając, że powódka B. K. ponosi 34% kosztów procesu, powód P. K. (1) 25% kosztów procesu, a pozwany (...) S.A. (...) w W. 66% kosztów związanych z roszczeniami powódki B. K. i 75% kosztów związanych z roszczeniami powoda P. K. (1).

W oparciu o art. 385 k.p.c. apelacja powodów została oddalona w pozostałym zakresie, a apelacja pozwanego w całości.

W oparciu o art. 100 zd. pierwsze k.p.c. Sąd Apelacyjny zniósł wzajemnie pomiędzy powodami a pozwanym koszty procesu w postępowaniu apelacyjnym, a w oparciu o art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie 3000 zł tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych. Kwota ta obejmuje część nieuiszczonej opłaty od apelacji powodów, wzięwszy pod uwagę roszczenia powodów uwzględnione na etapie postępowania apelacyjnego.

Katarzyna Jakubowska-Pogorzelska Beata Byszewska Beata Kozłowska